

*Неізнана О.В.,**к.е.н., доцент,**доцент кафедри фінансів і банківської справи,
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського**Чечета Є.О.,**магістрант,**Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Анотація. Стаття присвячена розкриттю практики формування доходної частини місцевих бюджетів. Проведено аналіз динаміки і структури доходів місцевих бюджетів. Особливу увагу приділено напрямам формування доходів місцевих бюджетів, досліджено обсяг надходжень до місцевих бюджетів з урахуванням і без урахування міжбюджетних трансфертів. Доведено необхідність удосконалення методів контролю за доходами бюджетних коштів.

Ключові слова: доходи бюджету, місцеві доходи, власні доходи місцевих бюджетів, міжбюджетні трансферти, податкові надходження, неподаткові надходження.

Постановка проблеми. Ефективне виконання органами місцевого самоврядування покладених на них функцій і завдань можливо лише за умови достатнього обсягу фінансових ресурсів, що перебувають у їх розпорядженні. У сучасному світі реальні фінансові можливості місцевих органів влади значно обмежуються, що є гальмівним фактором демократичних перетворень у державі. Чинна система акумулювання доходів бюджетів України характеризується низьким рівнем частки власних доходів місцевих бюджетів, що відображається нарощуванням обсягів міжбюджетних трансфертів. У зв'язку з цим виникає необхідність у поглибленому дослідженні проблем механізму формування доходів місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних і практичних аспектів формування доходів місцевих бюджетів займалися такі вчені-економісти, як, зокрема, О.П. Кириленко, І.О. Кулик, І.О. Луніна, Ю.В. Пасечник, В.В. Пилипів, Л.О. Сіба, С.М. Слухай.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Високо оцінюючи внесок зазначених авторів у дослідження проблем акумулювання доходів місцевих бюджетів, зауважимо, що поруч із наявними напрацюваннями є цілі низка аспектів, які вимагають додаткового висвітлення, зокрема питання впровадження механізмів бюджетної децентралізації, оскільки фінансові можливості місцевих органів влади все ще значно обмежені.

Мета статті полягає у виявленні особливостей формування доходів місцевих бюджетів України та визначенні напрямів удосконалення процесів формування доходів місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах економічного зростання і зміцнення фінансового стану держави, незалежності органів місцевого самоврядування у здійсненні

покладених на них функцій і виконанні власних і делегованих повноважень особливе місце належить місцевим бюджетам як фінансовій базі їх функціонування. Крім того, зростає їх значення у проведенні регіональної економічної політики та вирішенні соціальних питань.

Кожен вчений трактує термін «доходи місцевих бюджетів» по-різному. Так, наприклад, на думку Ю.В. Пасічника, як окрема економічна категорія доходи місцевих бюджетів виражають сферу економічних відносин суспільства, яка пов'язана з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів регіонального рівня і використовується місцевими органами влади для забезпечення поточних і перспективних завдань розвитку регіону [2].

У Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначається, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів [3].

В.О. Кулик стверджує, що доходами бюджету є кошти, що надходять у постійне користування на безповоротній основі, які забезпечують стабільність бюджету і фінансування його витрат [1].

Місцеві бюджети виконують особливу роль у кожній унітарній країні, тому що вони є фінансовою основою місцевого самоврядування. За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються найбільш значні заходи держави в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, тобто здійснюються всі ті витрати, які зачіпають інтереси широких верств населення.

Крім того, бюджети є одним з важелів, за допомогою якого проводиться перерозподіл валового внутрішнього продукту, перш за все серед окремих соціальних груп населення та територій. І тому те, наскільки раціонально побудована система місцевих бюджетів, залежать ефективність функціонування усієї бюджетної системи, успішне здійснення фінансової політики.

Нинішній стан економіки України характеризується поступовим збільшенням диференціації рівнів економічного і соціального розвитку регіонів та обсягів податкових і неподаткових доходів, які надходять до бюджетів. Найбільше значення у формуванні доходів місцевих бюджетів мають податкові надходження, а перш за все – податок на прибуток підприємств, які належать до комунальної форми власності, прибутковий податок з громадян, платежі за користування природними ресурсами (плата за воду, плата за землю тощо).

Незважаючи на досить значний перелік місцевих податків та зборів, вони не відіграють значної фінансової ролі у формуванні місцевих бюджетів. Як правило, їх питома вага складає до 10% сукупних доходів місцевих бюджетів України. Для бюджетів більшості областей країни характерною є висока питома вага в доходах бюджетних трансфертів.

З року в рік місцеві бюджети набувають дедалі більшої ваги як за обсягом фінансових ресурсів держави, так і щодо розв'язання соціально-економічних проблем регіонів, де проживає більшість населення України.

В Україні кількість місцевих бюджетів чи не найбільша в Європі. Так, станом на 1 січня 2016 р. кількість місцевих бюджетів нараховувала понад 11 800, з них:

- сільські і селищні склали понад 8 000;
- обласні – 24;
- бюджети міст загальнодержавного і обласного підпорядкування – 223;
- районні та міст районного підпорядкування – 2 753.

Обсяги фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні місцевих органів влади, постійно зростають, про що свідчать дані табл. 1.

Таблиця 1

Обсяги доходів місцевих бюджетів у 2014–2016 рр.

Роки	Доходи місцевих бюджетів, млн. грн.		Частка у ВВП, % доходів без урахування трансфертів
	без урахування трансфертів	з урахуванням трансфертів	
2014	101 177	231 702	5,7
2015	120 480	294 460	6,1
2016	170 748	366 143	7,2

Джерело: складено авторами на основі [5]

Як свідчать наведені у табл. 1 дані, протягом 2014–2016 рр. в Україні спостерігається стійка тенденція зростання ролі доходів місцевих бюджетів у перерозподілі ВВП. Слід зазначити, що частка доходів місцевих бюджетів у ВВП європейських країн становить в середньому 13,6% [6, с. 94]. Привертає увагу той факт, що в країнах Західної Європи рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети значно різниться. Так, в Данії він становить майже 1/3 ВВП (32,0%), а в Чехії – 8,4%. Отже, рівень перерозподілу ВВП через місцеві бюджети у вказаних європейських країнах свідчить про стан децентралізації управління фінансовими ресурсами. Чим більше частка доходів місцевих бюджетів у ВВП, тим вище рівень децентралізації в країні. Фінансова децентралізація забезпечує більш ефективне надання локальних послуг, оскільки на рівні місцевої влади витрати будуть меншими за рахунок скорочення адміністративних витрат та витрат на поточний контроль.

Простежити динаміку зростання обсягів доходів місцевих бюджетів за 2014–2016 рр. можна на рис. 1.

Дані рис. 1 свідчать про те, що з 2014 р. спостерігається тенденція зростання доходів місцевих бюджетів як з урахуванням трансфертів, так і без них. Так, доходи з урахуванням трансфертів у 2015 р. зросли на 62 658 млн. грн. порівняно з 2014 р., а в 2016 р. зросли на 71 683 млн. грн. порівняно з 2015 р. Що стосується доходів без урахування трансфертів,

то простежується схожа динаміка. У 2016 р. вони складають 170 748 млн. грн., що на 50 268 млн. грн. більше, ніж у 2015 р.

Виконання дохідної частини місцевих бюджетів характеризують дані, що наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Обсяг надходжень місцевих бюджетів України (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2014–2016 рр. (млн. грн.)

Фонди	Роки			
	2014	2015	2016	
	Факт	Факт	Факт	Виконання порівняно із запланованою величиною на 2016 р., %
Загальний фонд	80 320,1	101 574,7	146 648,3	110,7
Спеціальний фонд	20 857,5	18 887,0	24 099,6	110,1
Загалом	101 177,2	120 461,7	170 747,9	110,6

Джерело: складено авторами на основі [5]

Як свідчать дані табл. 2, до загального та спеціального фондів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у 2016 р. надійшло 170,7 млрд. грн., що на 50,2 млрд. грн., або на 41,7% більше, ніж у 2015 р. Річний план доходів, затверджений місцевими радами, виконано на 110,6%.

Заслугує на увагу аналіз частки місцевих бюджетів у доходах Зведеного бюджету України (табл. 3).

Як бачимо, протягом 2009–2016 рр. частка місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України не перевищує 28%, що засвідчує низький ступінь участі місцевого самоврядування в розв'язанні проблем розвитку регіонів. Однак як позитивне слід зазначити зростання ролі доходів місцевих бюджетів у доходах Зведеного бюджету у 2016 р. Важливим напрямом розв'язання проблем фінансового забезпечення місцевих бюджетів є посилення зв'язку між соціально-економічним і бюджетним плануванням адміністративно-територіальних одиниць. На формування доходів місцевих бюджетів має впливати соціально-економічна ситуація на території місцевого самоврядування та виконання програм розвитку адміністративно-територіальних одиниць. В Україні до 2014 р. відсоток дотаційності місцевих бюджетів становив 96,3%, а донорами були 3,7% місцевих бюджетів. З 2014 р., якщо порівнювати з 2016 р., кількість дота-

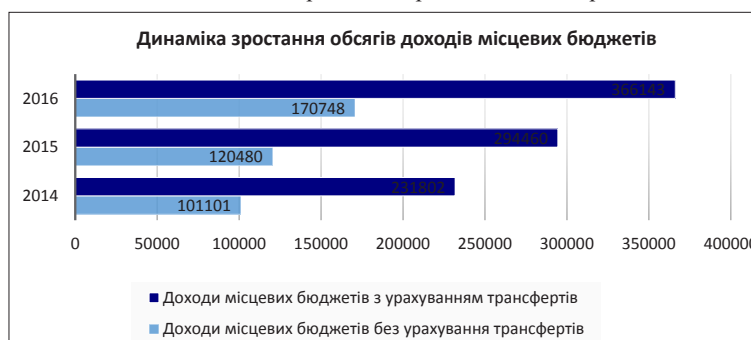

Рис. 1. Динаміка зростання обсягів доходів місцевих бюджетів за 2014–2016 рр., млн. грн.

Джерело: складено авторами на основі [5]

Таблиця 3

Частка місцевих бюджетів у доходах Зведеного бюджету України, %

Рік	Доходи Зведеного бюджету України, млрд. грн.	Доходи місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд. грн.	Частка місцевих бюджетів у Зведеному бюджеті України, %
2009	273,1	71,2	26,0
2010	314,5	80,5	25,6
2011	398,6	86,7	21,8
2012	445,4	100,8	22,6
2013	442,8	105,2	23,8
2014	455,9	101,1	22,2
2015	652,0	120,5	18,5
2016	616,3	170,7	27,7

Джерело: складено авторами на основі [5]

ційних бюджетів знизилася на 23,8%. Обсяг бюджетів-донорів нині становить 16,2%, тобто відбулося їх зростання на 12,5%. Удосконалення процесів формування доходів місцевих бюджетів сприятиме підвищенню рівня їх фінансової забезпеченості та зменшенню частки міжбюджетних трансфертів, що сприятиме зведенню до мінімуму кількості дотаційних бюджетів.

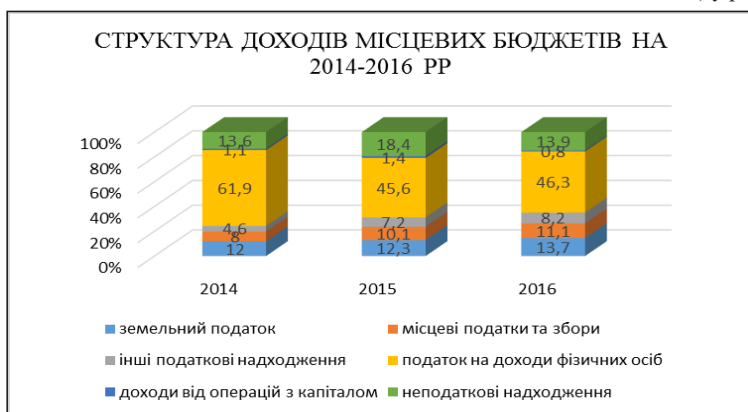

Рис. 2. Структура доходів місцевих бюджетів за 2014–2016 рр.

Джерело: складено авторами на основі [5]

Розглянемо, як формувалася дохідна частина місцевих бюджетів у 2014–2016 рр. (табл. 4).

Як свідчать дані табл. 4, фінансову основу здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень становлять податкові надходження, що за своєю природою пов'язані з територією відповідної адміністративно-територіальної одиниці. Протягом 2014–2016 рр. їх питома вага в структурі доходів місцевих бюджетів не падає нижче 81%. Як негативне слід відзначити послаблення ролі неподаткових надходжень до місцевих бюджетів у 2016 р. порівняно з 2015 р. Викликає певне занепокоєння збільшення в абсолютному виразі обсягів міжбюджетних трансфертів, проте їх значимість у доходах місцевих бюджетів падає. Абсолютне збільшення обсягів пов'язано з тим, що за порівняно постійних обсягів власних надходжень місцевих бюджетів весь час є потреба в підвищенні оплати праці працівників бюджетної сфери, що враховується Міністерством фінансів України під час визначення дотацій на вирівнювання місцевих бюджетів.

Певних змін зазнала структура доходів місцевих бюджетів насамперед через збільшення частки податкових надходжень, зумовлене зростанням таких видів доходів, як податок на доходи фізичних осіб (+0,7 в. п.), місцеві податки і збори (+1,0 в. п.) та інші податкові надходження (+1,0 в. п.). Отже, скоротилася частка неподаткових надходжень на 4,5 в. п. до 13,9% (рис. 2).

Існує також проблема значної диференціації податкових надходжень місцевих бюджетів (без міжбюджетних трансфертів) у розрізі регіонів України у розрахунку на одну особу наявного населення (табл. 5).

Як свідчать дані табл. 5, розрив між мінімальними та максимальними рівнями надходжень по доходах на одну особу склав у 2015 р. 7,8 разів (м. Київ та Луганська область).

Рівень надходжень у розрахунку на одну особу менше середнього значення по країні спостерігається у 13 регіонах. Найнижчі показники мають Луганська, Закарпатська, Донецька, Тернопільська, Чернівецька, Івано-Франківська, Рівненська, Волинська, Херсонська, Житомирська, Хмельницька, Чернігівська та Вінницька області [5].

Реформою місцевого самоврядування передбачено передачу значної частини повноважень центрального уряду на територіальні рівні. Щоб забезпечити місцеві громади та органи влади достатніми

Таблиця 4

Аналіз динаміки та структури доходів місцевих бюджетів за 2014–2016 рр.

Показник	Станом на 31 грудня 2014 р.		Станом на 31 грудня 2015 р.		Відхилення		Станом на 31 грудня 2016 р.		Відхилення	
	сума, млн. грн.	питома вага, %	сума, млн. грн.	питома вага, %	абс.	у пит. вазі	сума, млн. грн.	питома вага, %	абс.	у питомій вазі
Податкові надходження	87 334	86,38	98 218	81,52	10 884	-4,86	146 903	86,03	48 658	4,51
Неподаткові надходження	12 258	12,12	20 148	16,72	7 890	4,60	21 860	12,80	1 712	-3,92
Інші	1 510	1,50	2 114	1,76	604	0,26	1 985	1,17	-129	-0,59
Разом доходів без урахування трансфертів	101 177	100,00	120 480	100,00	10 379	–	170 748	100,00	50 268	–
Міжбюджетні трансферти	130 525	56,37	173 980	59,08	43 455	2,71	195 395	53,37	21 415	-5,71
Разом	231 702	100,00	294 460	100,00	73 136	–	366 143	100,00	71 683	–

Джерело: складено авторами на основі [5]

Податкові надходження до місцевих бюджетів у розрізі регіонів України за 2014–2015 рр.

Регіон	Надходження до місцевих бюджетів (без трансфертів) на одну особу, грн.		Темп зростання, %
	2014 р.	2015 р.	
Вінницька область	1 616,0	2 359,0	146,0
Волинська область	1 257,2	2 118,2	168,5
Дніпропетровська область	3 103,4	4 041,9	130,2
Донецька область	2 070,3	1 656,3	80,0
Житомирська область	1 624,4	2 208,5	136,0
Закарпатська область	1 085,2	1 644,4	151,5
Запорізька область	2 368,2	3 182,5	134,4
Івано-Франківська область	1 280,0	1 859,8	145,3
Київська область	2 453,6	3 549,1	144,6
Кіровоградська область	1 870,5	2 475,5	132,3
Луганська область	1 351,6	977,5	72,3
Львівська область	1 690,4	2 528,1	149,6
Миколаївська область	1 855,3	2 533,5	136,6
Одеська область	1 989,9	2 899,3	145,7
Полтавська область	2 432,7	3 335,5	137,1
Рівненська область	1 404,1	1 901,4	135,4
Сумська область	1 761,0	2 429,8	138,0
Тернопільська область	1 122,0	1 742,4	155,3
Харківська область	2 147,1	2 888,6	134,5
Херсонська область	1 392,4	2 133,4	153,2
Хмельницька область	1 522,0	2 259,7	148,5
Черкаська область	1 821,8	2 559,2	140,5
Чернівецька область	1 116,8	1 819,8	163,0
Чернігівська область	1 640,1	2 316,0	141,2
м. Київ	4 080,8	7 754,6	187,6

Джерело: складено авторами на основі [5]

фінансами для виконання розширених повноважень, до Бюджетного кодексу України було внесено низку змін та доповнень [7]. Однією з ключових трансформацій, запущених владою ще в 2014 р., стала реформа місцевого самоврядування. В її рамках передбачаються перегляд напрямів, механізмів, строків формування територіальної організації влади, підвищення якості та доступності публічних послуг, перебудова бюджетно-фінансових відносин держави та територіальних громад.

Разом із бюджетною децентралізацією реформою також передбачено створення Державного фонду регіонального розвитку. До його повноважень віднесено фінансування інвестиційних проєктів розвитку територіальних громад, що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів [8].

Порівнюючи суми коштів, що надійшли до бюджетів різних рівнів у 2016 р., з коштами 2015 р., слід відзначити такі тенденції (рис. 3.):

– доходи місцевих бюджетів без міжбюджетних трансфертів від уряду зросли на 50,3 млрд. грн.;

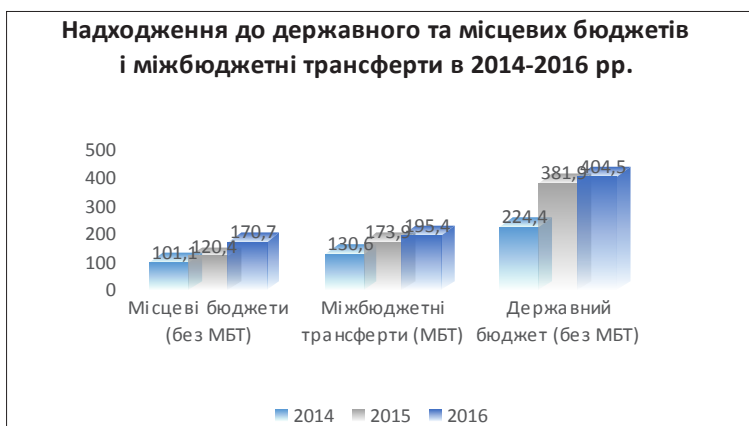

Рис. 3. Надходження до державного та місцевих бюджетів і міжбюджетні трансферти в 2014–2016 рр., млрд. грн.

Джерело: складено авторами на основі [5]

– доходи місцевих бюджетів у вигляді міжбюджетних трансфертів від уряду зросли на 21,5 млрд. грн.;

– доходи державного бюджету, яким розпоряджається уряд, зросли на 22,6 млрд. грн.

Динаміка щорічних надходжень бюджетів протягом трьох років продемонструвала досить стрімке зростання. Певні зміни структура доходів бюджетів зазнала насамперед через

збільшення податкових надходжень, зумовлених зростанням таких видів доходів, як податок на доходи фізичних осіб, місцеві податки і збори.

Існує розмежування надходжень місцевих бюджетів як з міжбюджетними трансфертами, так і без них у розрізі регіонів України (табл. 6, 7). Так, розрив між мінімальними та максимальними рівнями надходжень по доходах до загального фонду

склав у 2016 р. до 30 мільярдів (у Київській області рівень надходжень складає 34,1 млрд., а у Луганській – 5,8 млрд.) (табл. 6). Рівень надходжень до спеціального фонду найвищий у Київській області, який складає 4,5 млрд. грн., а найнижчий – у Тернопільській (327 млн. грн.). Загалом найнижчі показники мають Луганська, Чернівецька, Херсонська та Кіровоградська області.

Таблиця 6

Довідка про виконання місцевих бюджетів за доходами станом на 31 грудня 2016 р.
(з урахуванням трансфертів з державного бюджету), грн., коп. [5]

№ п/п	Назва території	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
1	Вінницька	13 400 059 358,08	904 191 265,77	14 304 250 623,85
2	Волинська	8 969 476 549,79	553 600 821,65	9 523 077 371,44
3	Дніпропетровська	30 040 592 257,08	2 430 533 817,58	32 471 126 074,66
4	Донецька	16 025 810 656,09	1 949 558 463,78	17 975 369 119,87
5	Житомирська	10 804 414 301,23	415 089 108,00	11 219 503 409,23
6	Закарпатська	9 761 264 152,07	360 882 021,39	10 122 146 173,46
7	Запорізька	15 714 793 575,76	1 000 499 255,40	16 715 292 831,16
8	Івано-Франківська	11 685 449 616,03	629 146 643,68	12 314 596 259,71
9	Київська	16 149 591 354,94	1 298 318 906,57	17 447 910 261,51
10	Кіровоградська	8 433 546 447,12	377 115 003,13	8 810 661 450,25
11	Луганська	5 863 491 558,04	490 258 926,38	6 353 750 484,42
12	Львівська	21 380 093 697,85	1 967 531 986,61	23 347 625 684,46
13	Миколаївська	9 469 459 916,56	462 754 221,92	9 932 214 138,48
14	Одеська	19 252 130 828,70	1 527 732 853,42	20 779 863 682,12
15	Полтавська	13 880 326 507,50	819 302 546,28	14 699 629 053,78
16	Рівненська	10 083 287 726,92	356 221 377,01	10 439 509 103,93
17	Сумська	9 975 444 050,10	396 994 730,85	10 372 438 780,95
18	Тернопільська	9 019 377 346,57	327 832 608,52	9 347 209 955,09
19	Харківська	21 629 021 653,71	1 283 839 050,67	22 912 860 704,38
20	Херсонська	8 105 739 093,83	458 437 733,35	8 564 176 827,18
21	Хмельницька	10 936 247 444,21	591 707 875,20	11 527 955 319,41
22	Черкаська	10 946 941 169,00	550 956 796,83	11 497 897 965,83
23	Чернівецька	6 981 786 415,81	643 864 108,32	7 625 650 524,13
24	Чернігівська	8 717 727 420,09	416 138 891,61	9 133 866 311,70
25	м. Київ	34 128 412 475,58	4 473 639 238,72	38 602 051 714,30
	Всього	341 354 485 572,66	24 686 148 252,64	366 040 633 825,30

Таблиця 7

Довідка про виконання місцевих бюджетів за доходами станом на 31 грудня 2016 р.
(без урахування міжбюджетних трансфертів) грн., коп. [5]

№ п/п	Назва території	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
1	Вінницька	4 755 144 074,55	896 088 279,70	5 651 232 354,25
2	Волинська	2 542 496 800,04	549 752 010,53	3 092 248 810,57
3	Дніпропетровська	16 032 654 524,66	1 911 993 582,91	17 944 648 107,57
4	Донецька	6 799 717 255,67	1 949 558 463,78	8 749 275 719,45
5	Житомирська	3 606 649 369,18	415 089 108,00	4 021 738 477,18
6	Закарпатська	2 754 281 199,46	352 607 656,94	3 106 888 856,40
7	Запорізька	7 689 502 209,26	988 431 476,76	8 677 933 686,02
8	Івано-Франківська	3 033 445 084,52	629 146 643,68	3 662 591 728,20
9	Київська	7 925 561 643,71	1 298 318 906,57	9 223 880 550,28
10	Кіровоградська	3 186 952 126,28	377 115 003,13	3 564 067 129,41
11	Луганська	1 988 888 024,48	490 258 926,38	2 479 146 950,86
12	Львівська	8 089 428 510,57	1 866 960 186,61	9 956 388 697,18

13	Миколаївська	3 875 998 795,63	462 754 221,92	4 338 753 017,55
14	Одеська	9 235 428 600,74	1 527 732 853,42	10 763 161 454,16
15	Полтавська	6 132 343 527,38	799 086 846,28	6 931 430 373,66
16	Рівненська	2 783 714 160,27	338 777 054,01	3 122 491 214,28
17	Сумська	3 601 950 186,04	396 994 730,85	3 998 944 916,89
18	Тернопільська	2 243 759 919,45	327 832 608,52	2 571 592 527,97
19	Харківська	10 020 793 757,96	1 283 839 050,67	11 304 632 808,63
20	Херсонська	2 841 576 036,38	458 437 733,35	3 300 013 769,73
21	Хмельницька	3 578 119 322,34	591 707 875,20	4 169 827 197,54
22	Черкаська	4 099 692 006,21	550 956 796,83	4 650 648 803,04
23	Чернівецька	1 886 065 980,16	643 864 108,32	2 529 930 088,48
24	Чернігівська	3 234 634 172,66	416 138 891,61	3 650 773 064,27
25	м. Київ	24 709 480 642,98	4 473 639 238,72	29 183 119 881,70
Всього		146 648 277 930,58	23 997 082 254,69	170 645 360 185,27

Сьогодні удосконалення механізму формування доходів місцевих бюджетів неможливе без зміни підходів до організації і проведення бюджетного процесу, який полягає у запровадженні середньострокового планування доходів і переході від наявної форми утримання бюджетних установ до фінансування цільових середньострокових програм, в яких бюджетні кошти виділяються під конкретну мету.

Сучасною формою організації бюджетного процесу є програмно-цільовий метод, сутність застосування якого полягає в здійсненні бюджетного процесу на центральному, галузевому і регіональному рівнях відповідно до програм, які зорієнтовані на досягнення мети і кінцевого результату.

Моніторинг програмних показників діяльності бюджетної сфери під час застосування програмно-цільового методу дасть можливість оцінювати ефективність використання бюджетних коштів, досягнення мети під час реалізації бюджетних програм. Велике значення має удосконалення механізму формування доходів бюджету через встановлення стабільних ставок розподілу податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами. Доопрацювання потребує чинне законодавство, адже, оцінюючи вплив на формування доходів бюджету, можна говорити про його недосконалість та неадекватність теперішнім умовам господарювання, оскільки доходи бюджету в сучасних умовах не стали стабільними й передбачуваними як загалом, так і в розрізі окремих джерел їх надходжень.

Прогноз, планування, виконання, контроль і моніторинг доходів бюджету й чинного законодавства мають відбуватися в межах єдиного механізму формування та функціонування доходів бюджету. За таких умов функціонування податкових зобов'язань їх нарахування та мобілізація мають стати основою мобілізації доходів місцевого бюджету як єдиного неподільного процесу формування доходів бюджету [4].

Висновки. Таким чином, формування доходної частини місцевих бюджетів відбувається у досить складних умовах. Незабезпечення фінансової автономії місцевого самоврядування, а саме обмеженість фінансових ресурсів і нестабільність доходних джерел стали актуальною і гострою проблемою. Існують різні джерела формування фінансових ресурсів, використовуючи які, органи місцевого самоврядування мають можливість поповнювати ними місцевий бюджет та виконувати покладені на них функції розвитку місцевих громад. Дослідження прак-

тики формування доходів місцевих бюджетів показало, що основним джерелом, за рахунок якого відбувається наповнення місцевих бюджетів, є податкові надходження. Неподаткові надходження не відіграють провідної ролі у фінансовому забезпеченні регіонів. Пріоритетами формування потужної фінансової бази регіонів мають стати подальший розподіл повноважень між центральними органами влади й органами місцевого самоврядування, пошук додаткових джерел формування доходів місцевих бюджетів, розширення доходної бази місцевих бюджетів, а також удосконалення перерозподільних процесів у бюджетній системі.

Література:

- Кулик І.О. Шляхи удосконалення управління місцевими бюджетами / І.О. Кулик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2012-2/doc/2/11.pdf>.
- Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Ю.В. Пасічник. – К. : Знання-Прес, 2008. – 670 с.
- Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 червня 1997 р. № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
- Щербань О.Д. Напрями удосконалення формування доходів місцевих бюджетів / О.Д. Щербань // Вісник економіки транспорту і промисловості – 2013. – С. 74–79.
- Офіційний сайт Державної Казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>.
- Петрушенко Ю.М. Новітні підходи до фінансування розвитку місцевих громад: від реконізму до р2р-кредитування / Ю.М. Петрушенко // Вісник Української академії банківської справи. – 2014. – № 1 (36). – С. 90–94.
- Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
- Луніна І.О. Розвиток бюджетної децентралізації в Україні : наукова доповідь / І.О. Луніна. – К. : НАН України, ДУ «Ін.-т екон. та прогнозув. НАН України», 2016. – 70 с.

Неизвестная Е.В., Чечета Е.А. Исследование современного состояния формирования доходов местных бюджетов Украины

Аннотация. Статья посвящена раскрытию практики формирования доходной части местных бюджетов. Проведен анализ динамики и структуры доходов мест-

ных бюджетов. Особое внимание уделено направлениям формирования доходов местных бюджетов, исследован объем поступлений в местные бюджеты с учетом и без учета межбюджетных трансфертов. Доказана необходимость усовершенствования методов контроля над доходами бюджетных средств.

Ключевые слова: доходы бюджета, местные доходы, собственные доходы местных бюджетов, межбюджетные трансферты, налоговые поступления, неналоговые поступления.

Nieizviestna O.V., Checheta Ye.O. The research of the current state of formation of local budget incomes in Ukraine

Summary. The article is devoted to the practice of formation of a profitable part of the local budgets. An analysis of dynamics and structure of incomes of the local budgets is carried out. A particular attention is paid to the directions of formation of local budget incomes; amounts of receipts to the local budgets with intergovernmental budget transfers and without them are investigated. The necessity of improving the methods of controlling the receipt of budget funds is presented.

Keywords: budget incomes, local incomes, own local budget incomes, intergovernmental budget transfers, tax revenues, non-tax revenues.